

Én az iskolában lettem író

Amire Jókai Anna emlékszik, és amire nem akar

Az első tanárnőmnek elfelejtettem a nevét. Talán azért, mert otthon én voltam az első, és nem értettem, hogy velem rosszul is lehet bánni. Anyám sokat várt tőlem, és a Mária Terézia téri mintaiskolába íratott be, de itt a tanárnő miatt az első három évet nagyon keserves lelkiállapotban jártam végig.

Kései gyereke voltam a szüleimnek, egykeként neveltek és nagyon féltettek. Magányos kislány voltam. Félttem a gyerekektől, mert engem addig még a játszótérre se engedtek ki. Szerettem volna mindig, mindenben kitűnő lenni,

de sokat betegeskedtem, és elmaradtam a tananyagban. Igazán jó az írás-olvasásban voltam, azt azonban nem tartottam fontosnak, hogy szépen írjak. Balról jobbra döntött, felnőttes írásom volt, ami miatt megszégyenítettek. Volt egy Klári néni nevű tanítónőm, rá azért emlékszem, mert kitérdeltette azt a kislányt is, aki zokogott, hogy neki gyönge a csontja. Velem nem tette meg, mert én villámló szemekkel néztem rá.

A negyedik osztály óriási változást hozott az életembe, mert *Zsombolyai*

Magányos kislány voltam, félttem a gyerekektől

Valéria lett a tanárnőm. Őt meg is örökítettem a *Napok* című regényben. Nagyon szigorú volt, de igazságos.

Szinte az első órán felismert valamit bennem – mondjuk a tehetséget. Minden házi feladathoz nekünk kellett sormintát is kitalálni, és az enyém olyan eredeti volt, hogy amikor megnézte a füzetemet, azt mondta: elég csúnyán írsz, de az nem baj. Tudod, te egy kis egyéniség vagy.

Nála nekem már kivételezett helyzetem volt, és én kinyíltam, és velem csillogott a prepák előtt, mert én már akkor nagyon éretten gondolkoztam.

Egyetlen egyszer szidott meg: amikor előre kiszíneztem végig a Dunát, mert azt a könyvünkben mindig csak addig volt szabad kiszínezni, ameddig tanultuk. Akkor azt mondta: majd meg fogod látni, hogy az életben sem kell előre kiszínezni semmit, hanem be kell vágni a dolgokat.

**„Irodalomból hamar
kiváltam:
versenyeket nyertem”**

Tízéves koromtól a Práter utcai Zrínyi Ilona Gimnáziumba jártam, és itt megint nem találtam olyan tanárra, akit igazán szerettem volna. Anyám elég lezseren fogta fel az iskolát. Amikor az

első alkalommal azt mondták neki a tanárain, hogy ó, a Jókai Anna, annak sok vaj van a füle mögött, elhátározta, hogy többet nem megy oda. Meg se kérdezte, hogy mi az a vaj. Élt benne egy kép rólam, és azt nem hagyta megzavarni. Az

összes iskolai eredményem magánügy volt, nem foglalkozott vele, sőt hideg időben le is akart beszélni az iskolába menésről.... Pedig akkor már szerettem az iskolát, ahol én bizonyos szempontból központi személyiség voltam, és lázadózó, aki feláll és kijelenti: Ez nem

úgy van, ahogy mondani tetszett!

Azt ma is sajnálom, hogy a szüleim felmentettek tornából. Amikor később már szerettem volna tornázni, nem tudtam semmit abból, amit a többiek már az elemiben megtanultak. Annak pedig nem tettem ki magamat, hogy kiröhögjenek! Tizenhat évesen csak tornaelméletből vizsgázhattam, és megegyezés szerint, belátásból kaptam egyáltalán osztályzatot. Kézimunkából viszont menthetetlenül elégtelen voltam. Azt nem tudtam megtanulni. Se a kötést, se a horgolást. Meg is mondtam, hogy én nem arra születtem! És azt is mondtam, hogy költő leszek. Mert irodalomból hamar kiváltam: versenyeket nyertem, és minden évnyitón-évvárón szerepeltem.

Központi személyiség voltam

Nem voltam alkalmas egy traktoroslány szerepére

Tizenhat éves koromban jött egy nagyon eredeti, kicsit habókos tanárnőm, *Raksányi Mária*. Furcsa ruhákat viselt, zsabót és régies frizurát. Idős is volt, és a természetében is volt valami, amit a süldő lányok kinevettek. Ő azt hitte, hogy színésznő leszek. A felső tagozatból pedig *Albrecht Idára* emlékszem, mert én csak azokat jegyeztem meg, akiket szerettem.

**„Ezeket az éveket
nem lehet rendes tanulási
éveknek nevezni.”**

Minden fontos volt, csak a tanulás nem. A mozgalmi munka volt az első, még az irodalmi ízlésemet is piszkálták, mert nekem Kosztolányi volt a kedvencem az élenjáró szovjet írók helyett. Más az ízlésem, mondtam, amire az volt a válasz, hogy nem más, hanem rossz! A

származásommal is baj volt, mert *egyéb* voltam. (Az én korosztályom még emlékszik rá, hogy akkor ez megbélyegzésnek számított a munkához vagy a paraszthoz képest). De persze a természetemmel volt a legnagyobb baj. Viszont jelesen érettségiztem, pedig jóformán soha nem tanultam. Haragudtak is rám a társaim, hogy te kinézel a könyvből egy mondatot, és tízet beszélsz hozzá.

Jelentkeztem a színművészeti főiskolára, ahol megállapították, hogy nem vagyok alkalmas egy traktoroslány szerepére. Ez igaz is volt, mert én sem traktoroslányt akartam játszani, hanem Oscar Wilde *Saloméj*át. Erről azonban akkor szó sem lehetett. Az egyetemre se vettek fel irodalomtanárnak. De azt nem is bántam, mert nem éreztem az elhivatottságot, csak diplomát akartam szerezni.

Különböző munkahelyeken hányódtam. Voltam népművelő, ötvenhat után még főkönyvelő is: büntetésből helyeztek oda. De az egyetemen nem bántottak,

és ez nagyon nagy szerencse volt. Bent felejtettek valahogy... Volt már két gyerekem, nappal dolgoztam és keményen tanultam. Közben ugyanis rájöttem, hogy én ebbe a félresodródásba nem tudok beletörődni, és ha már nem lehetek író, akkor legalább tanítani szeretnék. Az egyetemen végig jelesem volt, és vörös diplomával végeztem.

Én az iskolában lettem író. Először általános iskolában tanítottam, és a saját vegyes élményeim rám úgy hatottak, hogy elhatároztam, én a rosszat nem adom tovább! Egy kezemen meg tudom számolni, hány intőt adtam. A Jázmin utcai iskola a nyolcadik kerületben van, a Tömő utca mellett: nagyon szegény sorsú, veszélyeztetett gyerekek jártak ide. És az az érdekes, hogy az én diákkori élményeim elmosódtak, de ez az idő nem. Élnek bennem az arcok, és nagyon sokat köszönhetek ennek az iskolának. A Jázmin utcában fiatal pedagógusok tanítottak, és elég erős volt tantestület. Sok barátom volt, de akadtak olyanok is, akikkel nem szerettük egymást. Mindkét igazgatónőm megbecsült, és a sors úgy hozta, hogy később már íróként én búcsúztattam őket. Visszahívtak a temetésükre.

„Ami rossz engem ér, azt legalább ne adjam tovább.”

Tanár koromban voltak elveim, ezeket mai is fontosnak tartom. Az első: azért, hogy a gyerekek között és közöttem barátság legyen, én is megnyitottam az életemet előttük, és megbízta bennük. Ha úgy adódott, megmondtam azt is, hogy ma borzasztóan fáj a fejem, és ezt mindannyian megértették. A gyengeségeimet

nem álcáztam. És ha valamelyik gyerek valamiről többet tudott nálam, annak megköszöntem. A másik, hogy én minden gyerekben értékeltem, ami benne volt, például hogy kitűnő matematikus. Ez nagyvonalúság kérdése is, de én a tárgyamnál jobban csak a gyereket szerettem. A harmadik alaptörvényem, hogy szolgalelkű tanár csak szolgalelkű diákot nevelhet, és hogy a nyáj nem közösség.

A gimnáziumba már úgy mentem át, mint több kötetes szerző. Mint ismert író. Ott már csak részmunkaidőben tanítottam, mert nem bírtam tovább a kettős terhelést. Nagyon kegyetlen körülmények között éltem akkor, de én abból is csak azt szűrtem le, hogy szigetelőként kell működnöm, és ami rossz engem ér, azt legalább ne adjam tovább.

Három osztályt érettségiztettem le, miközben már könyveim jelentek meg, és még mindig nem döntöttem úgy, hogy abbahagyom a tanítást. Fizetés nélküli szabadságot kértem egy évre, de az egy évből egy élet lett. Nem mentem vissza tanítani. Azóta csak rendhagyó irodalomórákat tartok, de azt mind a mai napig. A régi gimnáziummal is van még kapcsolatom: volt tanítványaim visszahívják az osztálytalálkozókra, és időnként telefonálnak. (Én mindig elérhető vagyok nekik). Közülük sokan lettek magyartanárok.

Az író-olvasó találkozókra már az írók hívják meg az iskolákba, és nem a tanárnőt.

Az ilyen beszélgetés nagyon fontos. Olyan fontos, mint régen a hit- és erkölcstan, vagy a beszéd- és értelemgyakorlat elnevezésű tantárgyak voltak. De ezek a találkozók nem aratások, hanem vetések.

LEJEGYZTE: KERESZTES ÁGNES